

Ευαισθητοποίηση σε θέματα φύλου

Εργαλείο 19 Είσαι γυναίκα

ΣΤΟΧΟΙ

- ✓ Να κατανοηθούν και να συνειδητοποιηθούν οι ρόλοι που αποδίδει η κοινωνία στις γυναίκες.
- ✓ Να αναλυθούν τα σεξιστικά μηνύματα των μέσων μαζικής ενημέρωσης.
- ✓ Να κατανοηθεί το πώς αυτά τα στερεότυπα έχουν επηρεάσει το ιστορικό της ζωής των συμμετεχόντων.

Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΒΗΜΑ-ΒΗΜΑ

Ομαδική συνεδρία ανάλυσης και ευαισθητοποίησης σχετικά με τις προπαρασκευασμένες στερεοτυπικές ιδέες για τους άνδρες και τις γυναίκες και τον τρόπο με τον οποίο έχουν επηρεάσει τη ζωή των γυναικών.

Ο/Η Σύμβουλος/Διευκολυντής κάνει μια σύντομη εισαγωγή σχετικά με τους ρόλους που έχουν ανατεθεί στις γυναίκες καθ' όλη τη διάρκεια της Ιστορίας. Στη συνέχεια ανοίγει τη συζήτηση πάνω στα εξής:

- Πώς νομίζετε ότι είναι οι γυναίκες;
- Πώς νομίζετε ότι είναι οι άνδρες;

Οι απαντήσεις αναλύονται και ο/η Σύμβουλος/Διευκολυντής μπορεί στη συνέχεια να ρωτήσει εάν κάθε χαρακτηριστικό μπορεί να εμφανίζεται τόσο στους άνδρες όσο και στις γυναίκες.

Στη συνέχεια ξεκινά μια άλλη συζήτηση: Ποια εικόνα νομίζετε ότι τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (ειδικά η διαφήμιση) δίνουν στους ρόλους των γυναικών και των ανδρών;

Για να απαντήσουν σε αυτή την ερώτηση, οι συμμετέχοντες κάνουν ένα κολάζ διαφημιστικών εικόνων από περιοδικά και βίντεο τηλεοπτικών διαφημίσεων που αντιπροσωπεύουν γυναίκες και άνδρες.

Συζητούν τους διαφορετικούς ρόλους ανδρών γυναικών, δίνοντας βαρύνουσα σημασία στην διαδικασία «αντικειμενοποίησης» των γυναικών στη διαφήμιση και στα σεξιστικά μηνύματα.

Τέλος, ο/η Σύμβουλος/Διευκολυντής ρωτάει: ούσα γυναίκα (είστε γυναίκες), ποιες δυσκολίες ή πλεονεκτήματα έχετε;

Για να απαντήσουν στην τελευταία ερώτηση, οι συμμετέχοντες δημιουργούν μια τοιχογραφία με δύο στήλες: πλεονεκτήματα και δυσκολίες. Κάθε γυναίκα γράφει ή τοιχοκολλεί σε κάθε στήλη τα πλεονεκτήματα ή τις δυσκολίες της.

ΧΡΟΝΟΣ, ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΡΟΙ

ΧΡΟΝΟΣ

2,5 ώρες

ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΡΟΙ

Μεροληπτικές και σεξιστικές εικόνες από διαφημίσεις σε περιοδικά ή εφημερίδες και βίντεο τηλεοπτικών διαφημίσεων. Υλικά για την κατασκευή τοιχογραφίας: καφέ χαρτί, μαρκαδόροι και χρωματιστά μολύβια.

Εργαλείο 20 Παράγοντες: Δομικοί (κοινωνία), Προσωπικοί (οικογενειακό περιβάλλον), ατομικές Ικανότητες και η σημασία τους

ΣΤΟΧΟΙ

- ✓ Να υποστηρίξει τις γυναίκες να κατανοήσουν τις διαφορές μεταξύ αυτών των παραγόντων: δομικών (κοινωνία), προσωπικών (οικογενειακό περιβάλλον) και ατομικών ικανοτήτων.
- ✓ Να ευαισθητοποιήσει σχετικά με τους υπάρχοντες δομικούς/κοινωνικούς παράγοντες που περιορίζουν τις ευκαιρίες των γυναικών.
- ✓ Να υποστηρίξει τις γυναίκες ώστε να αναγνωρίσουν τους παράγοντες που επηρεάζουν την ατομική τους κατάσταση, παράγοντες δομικοί (κοινωνικοί), προσωπικοί (οικογένεια/περιβάλλον), προσωπικές ικανότητες
- ✓ Να ευαισθητοποιήσει σχετικά με τα κοινά προβλήματα και τις στρατηγικές μεταξύ γυναικών.
- ✓ Να ενισχύσει την ατομική και συλλογική πρωτοβουλία και την υποστήριξη μεταξύ των γυναικών.

Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΒΗΜΑ-ΒΗΜΑ

Ο/Η Σύμβουλος/Συντονιστής/Διευκολυντής ζητά από τις γυναίκες να σκεφτούν τα πράγματα που θέλουν να κάνουν στη ζωή τους (για παράδειγμα: να έχουν μια δουλειά, ένα ωραίο σπίτι, παιδιά, κλπ.). Έπειτα, κάνουν μια λίστα με όλες τις επιθυμίες τους.

Στη συνέχεια, σκέφτονται τα πιθανά εμπόδια που θα συναντήσουν για να κάνουν τα όνειρά τους πραγματικότητα (για παράδειγμα: δεν είναι σε θέση να βρουν δουλειά επειδή υπάρχει μεγάλος ανταγωνισμός στην αγορά εργασίας αυτή τη στιγμή).

Αφού όλες οι γυναίκες έχουν συλλογιστεί πάνω στα όνειρά τους και στα εμπόδια αυτών, οι συμμετέχοντες μοιράζονται τις σκέψεις τους στην τάξη και ο/η Σύμβουλος/Διευκολυντής συγκεντρώνει τις ιδέες στον ακόλουθο πίνακα:

Τι θέλουμε να κάνουμε	Τι μας εμποδίζει να το κάνουμε

Αυτό θα επιτρέψει στις γυναίκες να δουν ότι πολλές από τις επιθυμίες και τις δυσκολίες είναι κοινές μεταξύ πολλών συμμετεχόντων στην ομάδα.

Στη συνέχεια, ο/η Σύμβουλος / Διευκολυντής θα επισημάνει τα εμπόδια που προέκυψαν κατά τη διάρκεια της συνάντησης και θα τα κατηγοριοποιήσει σε τρεις ομάδες: προσωπικούς παράγοντες, δομικούς / διαρθρωτικούς παράγοντες και παράγοντες ικανοτήτων (βλ. τον πίνακα 1 ως παράδειγμα). Ο/Η Σύμβουλος / Διευκολυντής δίνει τον βασικό ορισμό των τριών ομάδων:

- ✓ Δομικοί / κοινωνικοί παράγοντες: πράγματα που πολλοί από εμάς μοιραζόμαστε και δεν μπορούμε να αλλάξουμε μεμονωμένα, αλλά μπορούν να αλλάξουν με την πάροδο του χρόνου και με συλλογική δράση. Ο/Η Σύμβουλος / Διευκολυντής μπορεί να σχολιάσει ότι είναι πολύ συνηθισμένο φαινόμενο να μη μπορούμε να έχουμε πολλά από τα πράγματα που θέλουμε.

- ✓ Προσωπικοί παράγοντες: πράγματα που είναι ιδιαίτερα και άμεσα συνδεδεμένα με την προσωπική μας κατάσταση και που ίσως μπορέσουμε να αλλάξουμε, αλλά και όχι. Μπορούν επίσης να σχετίζονται με δομικούς / διαρθρωτικούς παράγοντες.
- ✓ Παράγοντες ικανότητας: πράγματα που μιλάνε για τις ατομικές μας γνώσεις, τις ικανότητές μας και τις στάσεις μας. Αυτά μπορούμε να τα αλλάξουμε.

Αυτό θα βοηθήσει τις γυναίκες να καταλάβουν τι μπορούν να αλλάξουν στη ζωή τους και τι θα πρέπει να μπορούν να διαπραγματευτούν. Από την προοπτική του φύλου και τη διαπολιτισμική προοπτική, δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στις ανισότητες που σχετίζονται με τις διακρίσεις λόγω φύλου και προέλευσης, οι οποίες περιορίζουν τις ευκαιρίες προσωπικής ανάπτυξης των γυναικών. Η ανάλυση αυτή είναι χρήσιμη για την αξιολόγηση της απασχολησιμότητας, των ευκαιριών και των περιορισμών στη δια βίου μάθηση, την προσωπική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και μία πληθώρα από περιβάλλοντα και καταστάσεις.

Αφού εντοπιστούν όλοι οι παράγοντες, ο/η Σύμβουλος / Διευκολυντής ανοίγει μια συζήτηση σχετικά με το τι μπορούν να κάνουν οι συμμετέχοντες για να ξεπεράσουν τα διάφορα εμπόδια που αναφέρονται και κάνει μια λίστα στον πίνακα (δείτε το παράδειγμα στον πίνακα 2 του Εντύπου). Αυτό θα επιτρέψει στους συμμετέχοντες να αρχίσουν να βλέπουν τους μεμονωμένους στόχους τους σε συνάρτηση με τον προσωπικό τους στόχο. Θα βοηθήσει επίσης τους συμμετέχοντες να διαπιστώσουν ότι οι διαρθρωτικές δυσκολίες μπορούν να αντισταθμιστούν με την ανάπτυξη ατομικών /προσωπικών ικανοτήτων καθώς και τι είδους συλλογικές δράσεις μπορούν να συμβάλουν στη μείωση αυτών των διαρθρωτικών ανισοτήτων.

ΧΡΟΝΟΣ, ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΡΟΙ

ΧΡΟΝΟΣ

2 ώρες

ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΡΟΙ

Ένας πίνακας, στυλό, χαρτί και μαρκαδόροι.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΔΟΜΙΚΟΙ / ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΟΙ, ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΙ ΚΑΙ ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ

Δομικοί / Διαρθρωτικοί παράγοντες	Προσωπικοί παράγοντες	Παράγοντες ικανότητας
Η οικονομική κρίση.	Έχω να φροντίσω τρία παιδιά χωρίς καμία υποστήριξη.	Δεν είμαι σε θέση να χειριστώ έναν υπολογιστή.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2. ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΑΝΕΤΕ ΓΙΑ ΝΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΕΤΕ ΤΟΥΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΥΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Παράγοντας	Είδος παράγοντα	Τι να κάνω
Η οικονομική κρίση.	Δομικός / Διαρθρωτικός	Να είμαι ενημερωμένη για την κατάσταση, να μοιράζομαι ανησυχίες και στρατηγικές υποστήριξης με άλλους ανθρώπους...
Έχω να φροντίσω τρία παιδιά χωρίς καμία υποστήριξη.	Προσωπικός	Να ζητήσω από έναν/μία φίλο/λη να φροντίσει τα παιδιά μου κάποιες φορές...
Δεν είμαι σε θέση να χειριστώ έναν υπολογιστή.	Ικανοτήτων	Να προσπαθήσω να βρω δωρεάν μαθήματα εκμάθησης υπολογιστή, να ζητήσω την κόρη μου να με διδάξει...

Εργαλείο 21. Χαρτογράφηση Δραστηριοτήτων

ΣΤΟΧΟΙ

Τα ακόλουθα 2 εργαλεία περιλαμβάνουν συμμετοχικές δραστηριότητες που στοχεύουν να προωθήσουν τον προβληματισμό και τη συζήτηση μεταξύ γυναικών γύρω από την άιση επιβάρυνση εξαιτίας των μη αμειβόμενων εργασιών για φροντίδα και των επιπτώσεών τους στη ζωή και τα δικαιώματά τους. Τα εργαλεία έχουν ληφθεί και προσαρμοστεί ανάλογα, μέσα από ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης για διαμεσολαβητές κοινότητας, βασίζονται στη μεθοδολογία¹ «Αντανάκλαση - Δράση» και αναπτύχθηκαν από την ActionAid International και το IDS, σε συνεργασία με την Oxfam GB². Τα δυο εργαλεία, που περιλαμβάνονται στην παρούσα εργαλειοθήκη, μπορούν να χρησιμοποιηθούν από ομάδες γυναικών οποιασδήποτε εκπαιδευτικής βαθμίδας, οι οποίες βρίσκονται ήδη σε ένα μονοπάτι (διαδικασία) οικονομικής ενδυνάμωσης. Πιστεύουμε στο γεγονός ότι συνειδητοποιώντας την αξία των μη αμειβόμενων εργασιών για φροντίδα και στην αναγκαιότητα της εξισωμένης κατανομής των εργασιών μεταξύ των μελών της οικογένειας, των θεσμικών οργάνων και μεταξύ των φύλων, θα πρέπει να θεωρείται ως απαραίτητο κομμάτι μιας ευρύτερης διαδικασίας για την ενδυνάμωση των γυναικών.

Αυτό το εργαλείο εξετάζει τις διαφορετικές δραστηριότητες που οι γυναίκες και οι άντρες κάνουν κάθε μέρα και το πώς αυτές συμβάλουν στην τοπική οικονομία.

Οι συμμετέχοντες βλέπουν ότι η φροντίδα των ανθρώπων είναι καθοριστικό κομμάτι της οικονομίας ακόμη και αν δεν είναι αμειβόμενη εργασία. Οι συμμετέχοντες επίσης αρχίζουν να συζητούν για τον καταμερισμό της εργασίας μεταξύ ανδρών και γυναικών, γιατί κάποιες δραστηριότητες γίνονται πιο συχνά από τις γυναίκες και λιγότερο από τους άντρες και το αντίστροφο. Αυτό το εργαλείο ζητά από τους συμμετέχοντες να σκεφτούν όλες τις δραστηριότητες που κάνουν καθημερινά και να τις αποτυπώσουν πάνω σε κάρτες κατηγοριοποιώντας τις. Αυτή η διαδικασία περιλαμβάνει δραστηριότητες όπως: ετοιμασία πρωινού, ξεκούραση, αμειβόμενη εργασία, αθλητικές δραστηριότητες.

Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΒΗΜΑ-ΒΗΜΑ

Βήμα 1: οι συμμετέχοντες στην ομάδα συζήτησης απαριθμούν ΟΛΕΣ τις δραστηριότητες που συνήθως κάνουν κατά τη διάρκεια της ημέρας

Βήμα 2: οι συμμετέχοντες ζωγραφίζουν ή γράφουν μια δραστηριότητα ανά κάρτα (post it). Θα πρέπει να δοθεί διαφορετικό χρώμα κάρτας στους άντρες και στις γυναίκες –για παράδειγμα, οι άνδρες μπορούν να έχουν πράσινες κάρτες και οι γυναίκες κίτρινες. Αν η ομάδα αποτελείται μόνο από γυναίκες τους ζητάμε να γράψουν ή να ζωγραφίσουν τις δραστηριότητες που κάνουν συνήθως οι άντρες σε διαφορετικό χρώμα κάρτας (από το δικό τους).

Βήμα 3: στη συνέχεια ο συντονιστής ρωτά «Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες σας βοηθούν να φροντίσετε την οικογένεια και τους φίλους σας?»

¹ www.reflect-action.org

² ActionAid, IDS, Oxfam, Ανακατανομή του έργου περίθαλψης για την ισότητα των φύλων και τη δικαιοσύνη - εκπαιδευτικό πρόγραμμα σπουδών, Ιούνιος 2015:
www.actionaid.org/sites/files/actionaid/redistributing_care_work_final_0.pdf

Βήμα 4: κατόπιν οι συμμετέχοντες ομαδοποιούν αυτές τις δραστηριότητες τοποθετώντας τις σε 4 κατηγορίες –δουλειές σπιτιού, φροντίδα παιδιών ενηλίκων (δες πίνακα), ο συντονιστής τοποθετεί πάνω από αυτή την ομάδα δραστηριοτήτων την κάρτα με τίτλο «Φροντίδα για τους ανθρώπους»

Βήμα 5: στη συνέχεια ο συντονιστής ρωτά: «ποιες από τις δραστηριότητες που γράφετε αμείβονται ή παράγουν εισόδημα?»

Βήμα 6: οι συμμετέχοντες ομαδοποιούν αυτές τις δραστηριότητες και ο συντονιστής τοποθετεί από πάνω τους μια κάρτα με τίτλος «Αμειβόμενη Εργασία»

Βήμα 7: «Ποιες είναι οι δραστηριότητες που κάνεις στον ελεύθερο χρόνο σου?»

Βήμα 8: οι συμμετέχοντες ομαδοποιούν αυτές τις δραστηριότητες και ο συντονιστής τοποθετεί από πάνω τους μια κάρτα με τίτλος «Ψυχαγωγικές δραστηριότητες»

Βήμα 9: «Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες αφορούν την ανάπαυση και τη φροντίδα τους εαυτού σας?»

Βήμα 10: οι συμμετέχοντες ομαδοποιούν αυτές τις δραστηριότητες και ο συντονιστής τοποθετεί από πάνω τους μια κάρτα με τίτλος «Ανάπαυση και φροντίδα εαυτού»

Πίνακας: Κατηγορίες Δραστηριοτήτων

Αμειβόμενη Εργασία	Αμειβόμενη εργασία ανά εβδομάδα ή μήνα
	Εργαζόμενη σε δική της επιχείρηση ή μικρή οικογενειακή επιχείρηση
	Παραγωγή προϊόντων για την πώληση/αγορά
	Συναλλαγές μικρής κλίμακας (μικροεμπόριο)
	Οικιακή βοηθός
Φροντίδα άλλων ανθρώπων (μη αμειβόμενη εργασία)	Εργασίες σπιτιού (προετοιμασία φαγητού / μαγείρεμα, καθάρισμα σπιτιού, πλύσιμο ρούχων, αγορά τροφίμων - προϊόντων οικιακής χρήσης)
	Φροντίδα παιδιών (σίτιση, υγιεινή φροντίδα και ντύσιμο παιδιού, παιχνίδι με το παιδί, βοήθεια στη σχολική εργασία, πηγαίνει το παιδί στο σχολείο ή σε κλινική ή σε οποιαδήποτε άλλη δημόσια υπηρεσία, ηθική υποστήριξη, κοινωνική εργασία)
	Φροντίδα ενηλίκων (σίτιση, υγιεινή φροντίδα σε άτομο με αναπηρία, ηλικιωμένο ή άρρωστο ενήλικο, συνοδεία ενήλικα σε κλινική ή σε οποιαδήποτε άλλη δημόσια υπηρεσία, ηθική υποστήριξη, κοινωνική εργασία)
Ψυχαγωγικές δραστηριότητες	Μάθηση (Παρακολούθηση μαθημάτων εκπαίδευσης ενηλίκων, κάνει εργασίες)

	Κοινωνικές και πολιτιστικές δραστηριότητες (κοινωνικοποίηση με τους φίλους και την οικογένεια, εκκλησιάζεται, συμμετοχή σε κοινωνικές τελετές (π.χ. κηδεία), παρακολουθεί ένα αθλητικό γεγονός, κάνει σπορ / άλλα χόμπι
	Χρήση μέσων μαζικής ενημέρωσης (παρακολουθεί τηλεόραση, ακούει ραδιόφωνο, χρησιμοποιεί το διαδίκτυο, διαβάζει εφημερίδες, χρησιμοποιεί κινητό τηλέφωνο-τηλεφωνεί)
Ξεκούραση και φροντίδα εαυτού	Κοιμάμαι (Κοιμάται, αναπαύεται στο κρεβάτι)
	Άλλες δραστηριότητες φροντίδας εαυτού (τρώει ή πίνει, ντύνεται, κάνει μπάνιο, φροντίζει την υγεία του)

Κρίσιμα ερωτήματα:

- Υπάρχει κάτι που λείπει από αυτή τη χαρτογράφηση δραστηριοτήτων;
- Μήπως αυτή η χαρτογράφηση δραστηριοτήτων έχει συλλάβει τις κύριες δραστηριότητες που βλέπετε στην καθημερινότητά σας;
- Προσδιορίστε τις δραστηριότητες αυτές που καταλαμβάνουν τον περισσότερο χρόνο για εσάς

Καθώς οι κάρτες δραστηριοτήτων γυναικών και ανδρών είναι διαφορετικών χρωμάτων, θα είναι οπτικά σαφές ποιες είναι οι δραστηριότητες (στους άνδρες και στις γυναίκες) στις οποίες αφιερώνουν περισσότερο χρόνο.

- Ποιες είναι οι δραστηριότητες που άνδρες και γυναίκες αφιερώνουμε το ίδιο χρόνο; Ποιες είναι οι δραστηριότητες που άνδρες και γυναίκες αφιερώνουμε διαφορετικό χρόνο και γιατί;
  - Ποιες δραστηριότητες κάνουν τα κορίτσια και τα αγόρια συμμετέχουν;
  - Πόσο χρόνο αφιερώνουν γυναίκες και άνδρες σε διάφορες δραστηριότητες;
  - Μπορούν και οι δυο (γυναίκες και άνδρες) να κάνουν τις δραστηριότητες φροντίδας που έχουμε στη λίστα;
  - Υπάρχουν δραστηριότητες που μπορούν να γίνουν από νεώτερες γυναίκες;
  - Υπάρχουν δραστηριότητες που μπορούν να γίνουν από μεγαλύτερες γυναίκες;
- Τα χρήματα που έχετε πως επηρεάζουν το χρόνο που ξοδεύετε σε εργασίες φροντίδας;
- Ποιες από αυτές τις δραστηριότητες κάνεις ταυτόχρονα;

Θέματα εξουσίας προς εξέταση (διερεύνηση):

Φύλο: Έχοντας διαφορετικού χρώματος κάρτες για τις γυναίκες και τους άντρες σχεδόν αμέσως καταδεικνύονται οι ομοιότητες και οι διαφορές μεταξύ των δραστηριοτήτων τους. Στην πλειοψηφία των καρτών, οι γυναίκες και τα κορίτσια θα συμμετέχουν περισσότερο σε δραστηριότητες φροντίδας από ό, τι οι άνδρες και τα αγόρια. Πιθανόν θα δούμε ότι οι άνδρες έχουν περισσότερο χρόνο για αμειβόμενη εργασία, ως εργάτες γης, εργάτες εργοστασίων, έμποροι κλπ. Πολλές γυναίκες ενδεχομένως συμμετέχουν και στην αμειβόμενη εργασία αλλά και στη μη αμειβόμενη εργασία, π.χ. φροντίδα σπιτιού/γεωργία. Εδώ ο συντονιστής αναδεικνύει τη συμμετοχή των γυναικών στην αμειβόμενη και μη αμειβόμενη εργασία, παράλληλα με την εργασία φροντίδας (στο σπίτι). Για να εμβαθύνει την ανάλυση ο συντονιστής μπορεί να ρωτήσει:

- Ποια είναι η αξία της απλήρωτης εργασίας και της εργασίας φροντίδας;
- Πώς επηρεάζει το γεγονός αυτό στον τρόπο με τον οποίο «βλέπουμε» τη συμβολή των γυναικών στην οικονομία / στην τοπική κοινότητα;

Ηλικία: τα παιδιά και οι νέοι μπορεί να έχουν διαφορετικές δραστηριότητες σε σχέση με τις γυναίκες και τους άντρες, καθώς μπορεί να είναι στο σχολείο. Όμως, από τα κορίτσια μπορεί να ζητηθεί να κάνουν περισσότερες εργασίες φροντίδας σε σύγκριση με τα αδέρφια τους ή άλλα αρσενικά της οικογένειας. Οι μεγαλύτερες γυναίκες επίσης μπορεί να κάνουν εργασίες φροντίδας σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι οι συνομήλικοι άνδρες συγγενείς.

Αναπηρία: άνθρωποι που είναι ανάπηροι ή με σωματική /ψυχική νόσο, ή είναι άρρωστοι (λόγω γήρατος ή σοβαρής ασθένειας) συνήθως άλλα μέλη της οικογένειας έχουν την ευθύνη τους. Αυτό συνεπάγεται και αυξημένη εργασία φροντίδας από τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας και ενδεχομένως είναι αναγκαία η πρόσβαση σε κοινοτική (κρατική) φροντίδα και υποστήριξη

Τάξη (κοινωνική): κάποιοι άνθρωποι στην κοινότητα είναι σε θέση να πληρώσουν για τις υπηρεσίες φροντίδας και κάποιοι όχι. Για παράδειγμα, τα πιο πλούσια μέλη μπορούν να πληρώσουν για εργασίες φροντίδας και αυτό σημαίνει ότι ξοδεύουν λιγότερο χρόνο σε αυτές τις δραστηριότητες σε σύγκριση με φτωχά νοικοκυριά.

Επεκτείνοντας την κουβέντα:

Φροντίδα άλλων – μπορεί να είναι αμειβόμενη? Ναι μπορεί, π.χ. πρόσληψη οικιακού βοηθού, ΚΔΑΠ, κέντρο φροντίδας ηλικιωμένων

Πως μπορούμε να συγκρίνουμε την αμοιβή μιας εργασίας φροντίδας με την αμοιβή ενός π.χ. μηχανικού? Οι αμοιβές για εργασίες φροντίδας είναι αρκετά μικρότερες λόγω των χαμηλών τυπικών προσόντων που απαιτούνται, ακόμη και αν είναι ανταποδοτικές πως το κοινωνικό σύνολο. Αυτό μας αποδεικνύει ότι συχνά η εργασία φροντίδας υποτιμάται και πληρώνεται χαμηλά, παρά την συνεισφορά της στην οικονομία

Θα πρέπει όλες οι εργασίες φροντίδας είτε για ανθρώπους είτε για το περιβάλλον να αμειβονται? Όχι, δεν θα πρέπει να αμειβονται όλες οι εργασίες φροντίδας, π.χ. η υποχρέωση φροντίδας του παιδιού του, ή η εθελοντική προσφορά εργασίας για ανθρώπους ή για την προστασία του περιβάλλοντος

Μια σημείωση σχετικά με τη χρηματική αποτίμηση της φροντίδας: αυτή η ενότητα δεν υποδεικνύει (προτείνει) ότι όλες οι μη αμειβόμενες δραστηριότητες φροντίδας θα πρέπει να γίνουν αμειβόμενες. Ο στόχος μας είναι να αναγνωρίσουμε τη σημαντικότητα της φροντίδας, να μειωθεί η ευθύνη των γυναικών ώστε να γίνει μια αναδιανομή της εργασίας φροντίδας και να μην συγκεντρώνεται μόνο στις γυναίκες ή τα κορίτσια. Είναι επίσης σημαντικό να αντιληφθούμε ότι ακόμη και όταν αμείβεται η εργασία φροντίδας είναι κακοπληρωμένη, διότι θεωρείται εργασία κυρίως των γυναικών και άρα λιγότερο αξιόλογη. Συνεπώς στην περίπτωση των εργαζομένων φροντίδας -όπως οι οικιακοί βοηθοί, οι νοσηλεύτες, οι νταντάδες-, αυτό που θέλουμε και ζητούμε είναι να κερδίζουν χρήματα που να τους επιτρέπουν να ζουν, διότι η εργασία τους έχει προστιθέμενη αξία για την κοινωνία στο σύνολό της.

ΧΡΟΝΟΣ, ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΡΟΙ

ΧΡΟΝΟΣ

2 ώρες

ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΡΟΙ

Εργαλείο 22. Το καλάθι της φροντίδας και των δικαιωμάτων

ΣΤΟΧΟΙ

Περιγραφή: Η ιδέα της συλλογικής ευθύνης απεικονίζεται μέσω της διανομής προσωποποιημένων ρόλων (Δηλαδή: σύζυγος, κόρη, δημόσιος υπάλληλος κ.λπ.) μεταξύ των συμμετεχόντων, για το πρόσωπο που παρέχει φροντίδα και κάθεται στη μέση. Στη συνέχεια θα απαριθμηθούν οι παράγοντες - πηγές που μπορούν να υποστηρίξουν και να μοιραστούν τις εργασίες της φροντίδας, για να βοηθηθεί προς την επίτευξη των δικαιωμάτων της

Στόχος: Να εισαγάγει την ιδέα ότι η φροντίδα είναι μια συλλογική ευθύνη που περιλαμβάνει όχι μόνο τα νοικοκυριά, αλλά και τον ιδιωτικό τομέα και ιδιαίτερα το κράτος. Να εισαγάγει το κράτος ως βασικό κομιστή και υπεύθυνο για την αντιμετώπιση της άνισης κατανομής της φροντίδας, της συστηματικής ανισότητας και αδικίας μεταξύ των φύλων.

Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΒΗΜΑ-ΒΗΜΑ

Βήματα για τη χρήση του εργαλείου:

Βήμα 1: Οι συμμετέχοντες επιλέγουν τη δραστηριότητα φροντίδας που επιθυμούν να αναθέσουν περισσότερο, όπως για παράδειγμα η φροντίδα των παιδιών, η φροντίδα των ασθενών, η μαγειρική ή η συλλογή νερού. Ο συντονιστής/τρια ρωτάει: Ποιοι είναι οι άνθρωποι που κάνουν αυτή την εργασία τώρα; (Δηλ. Μητέρα, μεγαλύτερη κόρη). Το πρόσωπο που εκτελεί την εργασία βρίσκεται στη μέση του κύκλου (βλ. Σχέδιο). Η επιλεγμένη δραστηριότητα φροντίδας αντιπροσωπεύεται με ένα σύμβολο και βρίσκεται στα χέρια του ατόμου που την εκτελεί. Για τη δραστηριότητα μπορεί να χρησιμοποιηθεί μια πραγματική περίπτωση, προερχόμενη εκ των συμμετέχων από στον κύκλο.

Βήμα 2: Γύρω από το άτομο σχεδιάζονται τέσσερις περιοχές (βλ. Σχέδιο). Ο συντονιστής/τρια παρουσιάζει τώρα τους δύο πρώτους τομείς. Ο ένας είναι το νοικοκυριό (δηλαδή η οικογένεια) και ο άλλος από την κοινότητα (δηλαδή γείτονες, φίλοι, ΜΚΟ, θρησκευτικές οργανώσεις, συμβούλιο των πρεσβυτέρων). Οι συμμετέχοντες επιλέγουν σύμβολα για τους δύο τομείς.

Βήμα 3: Οι συμμετέχοντες στη συνέχεια καλούνται να σκεφτούν ανθρώπους από το νοικοκυριό και την κοινότητα που βοηθούν το άτομο στη μέση να κάνει την επιλεγμένη δραστηριότητα φροντίδας (π.χ. φροντίδα παιδιών), εκτός από το άτομο που βρίσκεται στη μέση.

Βήμα 4: Ο συντονιστής/τρια παρουσιάζει τώρα τις άλλες δύο περιοχές γύρω από το πρόσωπο που κάθεται στη μέση, η μία είναι το κράτος (δηλ. κυβέρνηση / δήμος) και μία άλλη ο ιδιωτικός τομέας (π.χ. ο εργοδότης, οι αγορές, τα καταστήματα). Οι συμμετέχοντες στη συνέχεια καλούνται να σκεφτούν ανθρώπους από το κράτος και τον ιδιωτικό τομέα που βοηθούν το άτομο στη μέση με την επιλεγμένη δραστηριότητα φροντίδας. Για παράδειγμα, στην περίπτωση του κράτους, θα μπορούσε να είναι ένας δάσκαλος, ένας νοσηλευτής, ένας τοπικός σύμβουλος που έφερε μια υπηρεσία παιδικής φροντίδας στην περιοχή. Όσον αφορά την περίπτωση του ιδιωτικού τομέα, αυτός θα μπορούσε να είναι ένας εργοδότης που έχει συμπεριλάβει μια εγκατάσταση φύλαξης παιδιών στο χώρο εργασίας ή μια τοπική επιχείρηση που παρέχει υπηρεσίες παιδικής μέριμνας (στην περίπτωση αυτή, ο συντονιστής/τρια μπορεί να υπενθυμίσει ότι οι αμειβόμενες υπηρεσίες δεν θα πρέπει να αντικαθιστούν κρατικές δωρεάν δημόσιες υπηρεσίες όταν πρόκειται για υπηρεσίες φροντίδας - μέριμνας, ειδικά σε φτωχές περιοχές).

Κρίσιμες ερωτήσεις:

- Έχετε λίγους ή πολλούς ανθρώπους που μοιράζονται τις δραστηριότητες φροντίδας σας;
- Οι άνθρωποι γύρω σας, κάνουν επίσης πολλές άλλες εργασίες φροντίδας και δεν έχουν χρόνο για άλλες υποστηρικτικές δραστηριότητες (δηλαδή μεγαλύτερη κόρη, νοσοκόμα στην τοπική κλινική); Ή θα μπορούσαν να κάνουν περισσότερα;

Ρωτήστε το άτομο στη μέση για την πραγματική κατάσταση:

- Μια ιδανική πλατφόρμα κοινών εργασιών φροντίδας μπορεί να σχεδιαστεί με την προσθήκη περισσότερων ανθρώπων έτσι ώστε η εργασίες φροντίδας να μπορούν να μοιραστούν και να διανεμηθούν καλύτερα. Ποιος άλλος θα μπορούσε να κάνει αυτό το έργο στα τέσσερα διαφορετικά τετράγωνα; Αυτό θα επιτρέψει σε όσους επί του παρόντος κάνουν αυτό το καθήκον να χρειάζονται λιγότερο χρόνο / φυσική πίεση / χρήματα για να ολοκληρώσουν τις εργασίες φροντίδας.
- Υπάρχει κάποιος που λείπει από την οικογένεια και την κοινότητα που μπορεί να ασχολείται περισσότερο με τη φροντίδα (π.χ. άνδρες και ομάδες κοινότητας); Στο κράτος (π.χ. περισσότερες νοσοκόμες) και στον ιδιωτικό τομέα; Ο συντονιστής/τρια θα πρέπει να διασφαλίσει ότι το τετράγωνο της Πολιτείας - Κράτος θα γεμίσει με ιδέες - προτάσεις, καθώς το κράτος είναι ο βασικός παράγοντας για την αναδιανομή της περίθαλψης, ειδικά σε περιοχές όπου οι άνθρωποι δεν μπορούν να πληρώσουν για υπηρεσίες φροντίδας.

Ο συντονιστής/τρια μπορεί να κλείσει με την βασική ιδέα ότι η φροντίδα είναι ευθύνη όλων και δεν μπορούμε να αφήνουμε ένα ή περισσότερα άτομα να τα πράξουν όλα, καθώς αυτό είναι άδικο και οδηγεί σε παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους.

Συμβουλή για τον συντονιστή/τρια: Εάν η ομάδα ενδιαφέρεται να μάθει περισσότερα για το πώς συμπεριλαμβάνεται η φροντίδα στα έγγραφα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, σκεφτείτε να μοιραστείτε μαζί τους αυτή τη σύντομη περίληψη:

187 από τις 194 χώρες έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών (CEDAW). Η CEDAW αναγνωρίζει ρητά τη δυσανάλογη ευθύνη των γυναικών για ορισμένες πτυχές της περίθαλψης και τις επιπτώσεις που αυτή έχει στα ανθρώπινα δικαιώματα:

«Οι ευθύνες που οι γυναίκες φέρουν και η ανατροφή των παιδιών θα επηρεάσει το δικαίωμά τους να έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση, την απασχόληση και άλλες δραστηριότητες που σχετίζονται με την προσωπική τους ανάπτυξη. Επίσης, επιβάλλουν άνισες επιβαρύνσεις εργασίας στις γυναίκες ... Η ανακούφιση των γυναικών από την επιβάρυνση της οικιακής εργασίας θα τους επέτρεπε να εμπλακούν περισσότερο στη ζωή των κοινοτήτων τους. Η οικονομική εξάρτηση των γυναικών από τους άνδρες συχνά τις εμποδίζει να λαμβάνουν σημαντικές πολιτικές αποφάσεις και να συμμετέχουν ενεργά στη δημόσια ζωή.»

Επομένως, οι κυβερνήσεις είναι υπεύθυνες για να διασφαλίσουν ότι η ευθύνη για τη φροντίδα δεν παρεμποδίζει την εκπλήρωση των δικαιωμάτων των γυναικών, ενώ παράλληλα μπορεί να εγγραφεί την πρόσβαση των ατόμων που χρειάζονται φροντίδα σε υπηρεσίες καλής ποιοτικής φροντίδας. Πολλές διεθνώς συμφωνημένες υποχρεώσεις όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι επίσης σημαντικές. Για παράδειγμα, οι κυβερνήσεις έχουν υποχρέωση να σέβονται, να προστατεύουν και να εκπληρώνουν όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα που περιέχονται στο Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα και στο Διεθνές Σύμφωνο για τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα «χωρίς καμία διάκριση». Αυτό σημαίνει ότι οι κυβερνήσεις πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι γυναίκες μπορούν να απολαμβάνουν πλήρως δικαιώματα όπως το δικαίωμα στην εργασία, το δικαίωμα στην πολιτική συμμετοχή, το δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλιση, το

δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης, το δικαίωμα σε επαρκές βιοτικό επίπεδο και σε ισότιμη βάση με τους άνδρες.

ΧΡΟΝΟΣ, ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΡΟΙ

ΧΡΟΝΟΣ

ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΡΟΙ
